

Polismyndighetens förhållningssätt och arbete mot gängkriminaliteten

- en summering av konsekvenser och utmaningar

Stefan Holgersson

Förord

Jag har under några år varit projektledare för ett forskningsprojekt som finansierades av FORTE. Syftet med projektet var att undersöka hur och varför parallella maktstrukturer med koppling till grov organiserad brottslighet växer fram i socio-ekonomiskt utsatta områden, hur dessa påverkar polisens möjligheter att verka, samt att analysera olika polisära arbetssätt och organisationsformers möjligheter att påverka dessa parallella maktstrukturer. Ett flertal rapporter har publicerats inom ramen för detta forskningsprojekt, bland annat forskningsrapporterna: *"I demokratins yttersta gränsland"*¹ och *"Hur kan polisen tackla gängskjutningarna?"*².

Forskningsprojektet är numera avslutat. Jag hade i dagsläget inte några planer på att publicera en forskningsrapport om gängkriminalitet eftersom jag för närvarande är fokuserad på andra forskningsteman. Jag uppfattar det dock som akut att lyfta fram några kritiska faktorer för att om möjligt bidra med en kunskap som kan motverka en kraftig ökning av antal gängkriminella och problem som blir följderna av detta.

Denna rapport bygger på data och kunskap om grov organiserad brottslighet och gängkriminalitet samt polisens arbete mot denna brottslighet som jag erhållit i samband med FORTE-projektet, men också på annat sätt³. Istället för att ta sin utgångspunkt i en uppställd frågeställning med tillhörande datainsamling utgör rapporten en summering och reflektion av några av mina forskningsresultat.

Norrköping 7 juni 2023

Stefan Holgersson

¹ Holgersson, 2019.

² Holgersson, 2020a.

³ Främst genom tidigare studier (data som erhållits genom intervjuer och deltagande observation). Under de 25 år som jag bedrivit forskning om polisen har jag ofta använt metoden deltagande observation. Jag har utgått från mer än 100 olika polisstationer och har arbetat i yttre tjänst i de flesta av de områden som Polismyndigheten klassar som särskilt utsatta – ofta återkommande gånger under olika tidsperioder. När det gäller de utsatta områdena i södra Stockholm och då framförallt i Huddinge och Botkyrka kommun har jag dessutom erfarenhet av att arbeta som polis från mitten av 90-talet fram till år 2019. Därefter har jag arbetat som polis i Östergötland, men också på olika platser i norra Sverige. Jag har dessutom genomfört ett stort antal intervjuer med polispersonal och andra aktörer på olika orter i Sverige i samband med de studier som jag varit involverad i (se www.polisforskning.se). Innehållet i denna rapport bygger också på kunskap som erhållits genom att läsa forskningsrapporter och andra skrifter om gängkriminalitet. Vidare har jag fått inblick i förhållanden och ageranden i kriminella konstellationer genom att i rollen som forskare ta del av olika förundersökningar, men också i rollen som polis som utredare, förundersökningsledare och yttre tjänstgörande polis (uniformerad och civil). Jag har dessutom på fritiden under flera år varit engagerad som ledare i NFG (Non Fighting Generation) och Night Angels (äldre ungdomar/yngra vuxna från olika förorter i Stockholm) som gett en inblick i fenomen, resonemang, informella regler, förhållningssätt och en mängd andra faktorer kopplat till bland annat gäng och rekrytering till dessa.

Innehåll

Inledning och sammanfattning	4
Gängkriminalitet	5
Olika kontexter och kriminella strukturer	6
Vad polisen kan påverka	7
Polisens taktik och uppträdande	8
Problemorienterat polisarbete används i liten utsträckning vid arbetet mot gängkriminalitet	9
Lokalt arbete mot gängkriminalitet hämmas	11
Referenser	18

Inledning och sammanfattning

Problemet med gängskjutningar och sprängningar är oroväckande och många aktörer i samhället har en del i att situationen med gängkriminalitet ser ut som den gör. Denna rapport fokuserar på Polismyndighetens ansvar och möjligheter att agera.

Det går att konstatera att polisens sätt att agera och organisera sitt arbete inte har varit framgångsrikt för att hantera gängskjutningar och sprängningar. En vanlig förklaring till detta är att fenomenet är komplicerat och delvis nytt. Polisens bristande effektivitet är emellertid en del av en större problembild som visar sig inom en rad betydligt mindre komplexa polisiära verksamhetsområden, vilket avspeglats i bland annat passkaos⁴, långa svarstider på 114 14⁵ och omfattande kritik mot sättet att hantera vapenlicensärenden⁶. Det bör därför inte ses som förvånande att Polismyndigheten inte lyckats hantera mer komplexa problem på ett acceptabelt sätt. Det finns flera faktorer som tyder på att polisens agerande till och med har varit kontraproduktivt.

Denna rapport pekar på att det finns en stor potential att utveckla polisens arbete mot den grova organiserade brottsligheten. En sådan faktor är att Polismyndigheten (och i förlängningen även politiker) måste väga in att polisens eget agerande och sätt att organisera verksamheten kan bidra till tillväxten av kriminella gäng. Det räcker med att polisens taktik och uppträdande bidrar till att ett fåtal procent fler av ungdomarna i åldern 14-17 år blir gängkriminella för att antal gängmedlemmar i Sverige ska fördubblas inom fem år.

Vidare framgår i rapporten att Polismyndighetens underrättelsearbete måste förändras i grunden och att polisen i högre grad måste börja tillämpa ett problemorienterat arbetssätt. I rapporten ges exempel på beslut, organisationsformer och processer som hämmar arbetet mot den organiserade brottsligheten och tillväxten av kriminella gäng, men också på strävanden och utvecklingsarbete som väcker hopp⁷.

⁴ Holgersson, 2022a.

⁵ Knutsson & Holgersson, 2023.

⁶ Holgersson, 2018b.

⁷ Bland annat brottsförebyggande aktiviteter som på senare tid fått en högre prioritet än tidigare.

Gängkriminalitet

Definitionen av vad som räknas som gängkriminalitet är inte given. Det kan vara uppenbart att vissa individer ska räknas som gängkriminella, medan det är tveksamt om andra såsom vissa missbrukare ska betraktas som gängkriminella även om de beroende på vald definition skulle hamna inom denna kategori. Det finns svårigheter att precisera vad ett kriminellt gäng är – likaså vilka brott som är kopplade till gängkriminalitet. I vissa fall är det självklart – i andra fall inte. Individer kan dessutom över tid variera i sitt engagemang, vilket kan försvåra att fastställa huruvida en person ska räknas som gängkriminell eller ej. På motsvarande sätt kan det vara svårt att avgöra om en person har koppling till gängkriminalitet. Har en person en sådan koppling bara för att det finns en notering om att en polis sett att denne stå och prata med en gängkriminell utanför en adress eller åkt i samma bil? De kan ha gått i samma klass, växt upp på samma gård, spelat innebandy i samma lag eller vara släkt. Att personer har en interaktion med varandra behöver inte vara knuten till kriminell verksamhet.

Ovanstående gränsdragningsproblem är viktiga att vara medveten om när siffror om antal gängkriminella och hur många som är knutna till gängkriminalitet i Sverige figurerar i olika sammanhang. Det gäller inte bara vad Polismyndigheten presenterar utan även andra uppgifter. En forskningsrapport⁸ fick exempelvis stort genomslag och uppfattades sprida ett vederhäftigt budskap om antalet gängkriminella i Sverige. Studien byggde dock på högst osäkra data från Polismyndigheten där ansvarig forskare varken kunde redogöra för hur polisen arbetat för att ta fram underlaget till forskningsstudien eller vilka kriterier som använts för om någon skulle ingå i det material som låg till grund för studiens resultat. Studiens tillförlitlighet försämrades ytterligare av att Polismyndigheten inte svarade på frågor om hur urvalet gått till och vilka kriterier som använts för att en individ skulle definieras som gängkriminell.

Grova brott såsom mord och rån kan vara ett verk av en enskild individ utan knytning till någon kriminell organisation. Personer som begår brott tillsammans kan utgöra en konstellation som svårligen kan definieras som gängkriminalitet. Det kan exempelvis röra sig om individer som ägnar sig åt välfärdsbrott och annan typ av ekonomisk brottslighet. Samtidigt kan denna typ av brottslighet utföras av gäng. Vidare kan en samling individer som inte från början ingår i något som kan definieras som gängkriminalitet över tid utvecklas till något sådant.

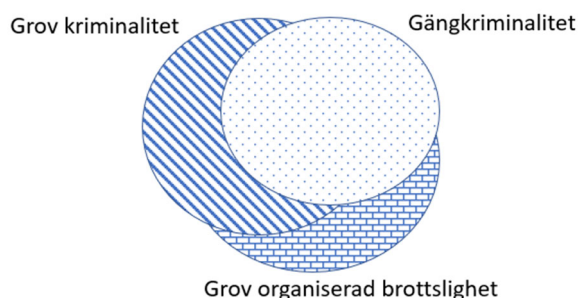
I rapportens titel förekommer ordet gängkriminalitet. Nedanstående figur är tänkt att åskådliggöra att det finns grova brott som inte har någon koppling till den grovt organiserade brottsligheten eller gäng. Likväl att det är möjligt att betrakta vissa grupperingar med brottsaktiva individer som i olika sammanhang benämns som gäng, men inte bör ses som en del av den grovt organiserade brottsligheten⁹, till exempel en gruppering av tonårstjejer som begår personrån. Det finns också gängkriminalitet som inte ingår i sammanhang där det finns grov organiserad brottslighet eller grov kriminalitet, till exempel ungdomsgäng som ägnar sig åt ringa stölder i butiker och skadegörelse. Figuren inkluderar också att personer inom den grovt organiserade brottsligheten även begår mindre grova brott. Det kan handla om olika former av trafikbrott eller ringa narkotikabrott.

Rapportens fokus är på gängkriminalitet¹⁰ och polisens förhållningssätt och arbete mot detta problem.

⁸ Rostami, Mondani, Carlsson, Edling, C. & Sarnecki (2018).

⁹ Enligt EU:s definition och Polismyndigheten, 2019.

¹⁰ Den typ av kriminella nätverk inom den grovt organiserade brottsligheten som beskrivs i exempelvis Polismyndigheten 2019, men också sådana som inte tillhör den grovt organiserade brottsligheten (som berördes ovan)

Figur 1. Schematisk skiss över individer i ett område för att åskådliggöra den överlappning som finns mellan olika begrepp (figuren gör inte anspråk på att vara proportionerlig)

Olika kontexter och kriminella strukturer

Utifrån data som bland annat samlats in inom ramen för FORTE-projektet har det blivit tydligt att de kriminella strukturerna i de utsatta områdena är mycket kontextberoende¹¹. Det innebär att skildringar som riktar in sig på att dokumentera och beskriva specifika kontexter såsom Diamant Salihus *"Tills alla dör"*¹² och Johanna Bäckström Lerneby *"Familjen"*¹³ ger en bättre beskrivning än de generella beskrivningar av gäng som jag bland annat själv medverkat till att ta fram¹⁴.

En slutsats jag dragit är att det går att vara kunnig på något enstaka gäng, vissa gäng i ett område eller brottsaktiva individer, men att man bör vara vaksam beträffande yttranden från generella "gängexperter" som gör anspråk på eller anses kunna förstå och veta hur gängkriminalitet eller problem som uppmärksammas i olika områden bör hanteras. Det finns så många unika kontextuella förhållanden som handlar bland annat om geografi, historia, relationer mellan individer, skillnader på individnivå, tillfälligheter och samspelet mellan olika konstellationer inom och även utanför ett område.

För att förstå komplexitet kan man jämföra med interaktionen i en familj. Den påverkas av en mängd förhållanden och förutsättningar. Det är därmed svårt att veta hur en viss familj fungerar utan att ha tillägnat sig den unika kunskapen om den aktuella familjen. Ett gäng kan bestå av personer med släktband, sociala nätverk eller löst sammansatta konstellationer. Familjemedlemmar kan tillhöra olika gäng och föräldrar som är nära vänner, eller till och med släkt, kan ha söner som är dödsfiender. Interaktionen är komplex. Vissa typer av gäng/konstellationer förändras kontinuerligt och har en nätverksstruktur. Det gör att det är svårare att ha en uppdaterad kunskap om gängen. Det innebär även att gängen är mer motståndskraftiga och svårare att bekämpa, jämfört med kriminella konstellationer som har en mer hierarkiskt tydlig struktur¹⁵.

När det gäller gäng och konstellationer som förändras kontinuerligt finns det till exempel socialsekreterare, poliser, journalister, författare, forskare, idrottsledare, ideella organisationer och andra aktörer som kan ha en djup och aktuell inblick i hur dessa ser ut vid en viss tidpunkt och inom en

¹¹ Det är en slutsats som också delas av andra forskare. Se t.ex. Gerell, Hallin, Nilvall & Westerdahl, 2020.

¹² Salihu, 2021.

¹³ Bäckström Lerneby, 2020.

¹⁴ Som Rostami, Leinfelt, Holgersson, 2012.

¹⁵ Se exempelvis Brå, 2005.

viss geografisk begränsad yta. Lokal kunskap och situationellt anpassade åtgärder är viktiga för att förstå och kunna angripa denna typ av kriminalitet.

I en tidigare rapport som handlar om hur polisen kan tackla gängskjutningar förs det problemorienterade polisarbetet fram som en framgångsfaktor¹⁶. Vikten av att polisen tillämpar detta arbetssätt för att arbeta mot den grovt organiserade brottsligheten är också något som Brå betonat¹⁷. Numera finns det en nationell brottsförebyggande strategi inom Polismyndigheten där det står att:

”Ett problemorienterat arbetssätt ska integreras i all brottsförebyggande verksamhet på alla organisatoriska nivåer oavsett vad arbetet inriktas mot.”¹⁸

Grunden för det som benämns som det problemorienterade polisarbetet är en djup och omfattande analys som följs med åtgärder anpassade till den specifika kontexten¹⁹. En utmaning är att få Polismyndigheten att anamma ett sådant förhållningssätt inte bara i strategiska dokument utan i det konkreta arbetet²⁰.

Vad polisen kan påverka

Flera olika aktörer i samhället har en del i att situationen med gängkriminalitet ser ut som den gör. Denna rapport fokuserar på Polismyndighetens ansvar och möjligheter att agera mot problematiken. I detta innefattas också de ramar och förutsättningar som Polismyndigheten får och har fått genom politiska beslut.

Polismyndighetens sätt att agera och organisera sitt arbete för att komma tillrätta med bland annat gängskjutningar och sprängningar har inte varit framgångsrikt. Föregående år låg antalet avlidna till följd av skjutvapenvåld på en historisk hög nivå. Det finns flera faktorer som pekar på att polisens agerande till och med varit kontraproduktivt²¹.

En gynnsam utvecklingsprocess inom ett helt annat av polisens verksamhetsområde där det behövdes ett förändrat arbetssätt kan användas som exempel och ge en förståelse för och uppslag till Polismyndighetens möjligheter och ansvar. Polisen hade som mål att bli bättre på att hantera folksamlingar²². Insikten att polisens eget agerande kunde ha en negativ påverkan på en folksamlings beteende och en grupperings utveckling var en central framgångsfaktor för att lyckas med detta²³. Detta perspektiv hade kunnat följa med när det gäller tillväxten av kriminella gäng. Istället är frånvaron av en liknande insikt vad gäller polisens påverkan på gängkriminaliteten slående²⁴.

¹⁶ Knutsson, 2022a.

¹⁷ Brå, 2005.

¹⁸ Polismyndigheten, 2022, sidan 8.

¹⁹ Problemorienterat polisarbetet bygger på att det först genomförs en ingående kartläggning och analys av ett problem, där det gäller att lokalisera faktorer som är orsaken till eller som utgör viktiga förutsättningar för problemet. Därefter handlar det om att komma fram till åtgärder som kan motverka det, sedan att välja och se till att åtgärderna blir genomförda. Slutligen återstår att utvärdera arbetet (se t.ex. Scott & Clarke, 2020; Sidebottom m.fl., 2020).

²⁰ Se t.ex. Holgersson, 2020a.

²¹ Berörs bland annat i Holgersson, 2018a; Holgersson & Westman, 2021, kapitel 3; Holgersson, Bünzli, & Shamhi, 2023, kapitel 3.

²² Blev följden av Göteborgskommitténs betänkande (SOU 2022:122) med anledning av de omfattande oroligheterna i samband med det Europeiska rådets möte i Göteborg 2001.

²³ Se Polismyndigheten 2005, sidan 16-27, Se även t.ex. Holgersson, 2019.

²⁴ Det finns dock befattningshavare och organisationsenheter med en sådan insikt och även utvecklingsarbete som i förlängningen kan ha en positiv påverkan på att en sådan insikt i framtiden kommer genomsyra polisens agerande.

Polisens taktik och uppträdande

Den bristande insikten att den egna taktiken och uppträdandet kan vara kontraproduktivt för att förebygga tillväxten av kriminella gäng går att spåra till i ett djupt rotat synsätt inom polisen. Det kommer till uttryck i olika sammanhang²⁵ och framträdde exempelvis i samband med två veckors deltagande observation av polisens bastaktikutbildning²⁶. Utbildningens kärnfråga var att utveckla förmågan hos poliser att hantera fysiska angrepp genom att ta kontrollen över en situation och hantera olika former av hot. En sak som var slående var hur liten vikt som fästes vid att agerandet i sig kunde påverka hotbilden genom att exempelvis en aggressiv person riskerade att bli ännu mer aggressiv och mer motiverad att angripa poliser både på kort och lång sikt. Hoten sågs och hanterades istället mer eller mindre som någon form av konstant faktor.

Ett liknande synsätt går att iakttä i polisens förhållningssätt till gäng. Polisen uttrycker ofta att andra aktörer har ett stort ansvar för att hindra nyrekryteringen, men polisen och även vissa politiska aktörer verkar samtidigt ha svårt att se att polisens agerande kan bidra till tillväxten av kriminella gäng. För att åskådliggöra detta problem har jag i flera sammanhang använt ett citat från en intervju av en aktör med en djup inblick i ett utsatt område:

”Det som är viktigt att känna till är att det finns kriminella element som gör sitt bästa för att rekrytera ungdomar till deras kriminella nätverk. De framför till ungdomar i centrum att ‘Du kommer aldrig bli någonting’, ‘Svensson-samhället respekterar inte dig’ med mera. De gör allt för att övertyga ungdomarna om att ungdomarna inte har någon möjlighet att lyckas på något annat sätt än att välja en kriminell bana [...] Det som många gånger gjort mig riktigt förbannad är att polisens agerande spelar de här kriminella elementen i händerna. Polisens hårda tag och dåliga uppträdande leder till att bilden de kriminella vill förmedla om samhället besannas.”²⁷

Polisen är en tydlig representant för samhället, där enskilda polisers agerande både kan få stora positiva och stora negativa konsekvenser. Filmsekvenser och ljudinspelningar av olika ingripanden kan få omfattande spridning både i traditionella och sociala medier²⁸. Jag har i flera forskningsrapporter pekat på vilka effekter ett hårt och ej väl avvägt agerande kan få²⁹ och detta har berörts av flera andra forskare³⁰. Ansvar för att hantera detta och att påverka nuvarande förhållningssätt ligger inte bara på Polismyndigheten. Politikens retorik spelar också en viktig roll i detta sammanhang³¹.

Det räcker med att polisens taktik och uppträdande bidrar till att ett fåtal procent fler av ungdomarna i åldern 14-17 år blir gängkriminella för att antalet gängmedlemmar i Sverige ska fördubblas inom fem år. Denna omständighet borde vara ett starkt skäl att se över nuvarande inriktning. Polismyndighetens bristande förståelse för vikten av att aktivt motverka kontraproduktiva förhållningssätt bäddar också för att poliser och andra myndighetsanställda framgent riskerar att mötas av mer våld och hot³². För

²⁵ Förhållningssättet har uppmärksamats inte minst av enskilda poliser som känner sig obekväma med det och som ofrivilligt blir en del av det (se t.ex. Holgersson, 2018a; 2019), medan andra omfattar det och legitimerar det (se t.ex. Hanif & Lutteman, 2022).

²⁶ Jag genomförde en detaljerad tidsstudie under denna utbildning som ännu inte publicerats.

²⁷ Holgersson, 2019b, sidan 320-321.

²⁸ Se t.ex. Josefsson, 2021.

²⁹ Se t.ex. Holgersson, 2018a;

³⁰ Se t.ex. Gerell & Ellberg, 2021; Sundqvist, Eriksson, Ghazinour & Hansson, 2021.

³¹ Holgersson, 2018a; Holgersson, 2019b; Holgersson, Bünzli, & Shamhi, 2023, kapitel 3; se även

³² se Holgersson, 2019b, sidan 34-42, Holgersson, 2022c, sidan 59-61 och Holgersson & Westman, 2021, kapitel 3.

närvarade finns det få tecken på att den utveckling som jag och andra varnat för är på väg att ändras. Det är snarare tvärt om³³.

Problemorienterat polisarbete används i liten utsträckning vid arbetet mot gängkriminalitet

Brottsförebyggande rådets (Brå) fakta- och kunskapsspridning om möjligheten att tillämpa ett problemorienterat arbetssätt för att angripa den organiserade brottsligheten har hitintills fått ett alltför litet genomslag i polisens arbetssätt. År 2005 framförde Brå att bilden av den organiserade brottsligheten i media och inom politiken ger intrycket att det främst handlar om organisationer, men att den organiserade brottsligheten i hög grad består av flexibla nätverk och att det finns ett stort behov att anamma ett problemorienterat arbetssätt från polisens och andra myndigheters sida³⁴. Brå upprepade tre år senare att brottslighetens nätverksstruktur, till skillnad från om det hade varit en hierarkisk struktur, gör den särskilt motståndskraftig och svår att bekämpa³⁵.

En analys som Brå gjorde 2008 av 14 projekt som polisen bedrivit visade att det bara var en begränsad del av den organiserade brottsligheten som på djupet hade påverkats av polisens insatser³⁶. Av utvärderingen framgick dessutom att det problemorienterade polisarbetet inte fått något genomslag eftersom ordet inte ens förekom i utvärderingen³⁷. Nästföljande år genomförde Brå ytterligare en utvärdering av 43 projekt som rörde polisens satsning mot organiserad brottslighet³⁸. Ordet problemorienterat polisarbete förekom heller inte i denna rapport och inte heller i den 347 sidor långa handbok³⁹ som publicerades året efter som i ett led i det regeringsuppdrag som Brå fått för att på olika sätt stödja, utveckla och följa upp det lokala arbetet mot organiserad brottslighet⁴⁰.

År 2014 publicerade Brå en utvärdering av insatserna Selma och Alfred, vilka hade initierats med anledning av ett ökat skjutvapenvåld i Malmö. I Brå:s utvärderingsrapport påtalades att arbetet för att förebygga skjutvapenvåld i högre utsträckning borde bygga på ett problemorienterat förhållningssätt. Det framkom att Skånepolisen haft den stora insatsen i Södertälje (*Tore 2*) som en förebild för upplägget av sina respektive insatser. Den modell (Södertäljemodellen) som hade legat till grund för insatsen i Malmö illustrerades i Brå:s rapport i form av en figur (se figur 2) som byggde på en tänkt modell över hur en kriminell miljö som är uppdelad i tre olika nivåer är beskaffad⁴¹. Till **Nivå 1** räknas personer som har en *"stark position inom de nätverk som begår organiserade brott"*. **Nivå 2** utgörs av experter och *"möjliggörare"* som exempelvis kan ge juridisk eller ekonomisk rådgivning eller har annan specialistkompetens som kan användas i kriminella projekt. **Nivå 3** kan beskrivas som *"utförare", "fotfolk", "underhuggare", "springpojkar" och "soldater"*⁴².

³³ Se exempelvis Holgersson, 2022c, sidan 59-61. Det finns dock som nämndes ovan initierade utvecklingsaktiviteter och en insikt i vissa organisationsenheter som förhoppningsvis på sikt kan bryta nuvarande inriktning.

³⁴ Brå 2005.

³⁵ Brå, 2008.

³⁶ Brå, 2008.

³⁷ Se Holgersson, 2020b sidan 35.

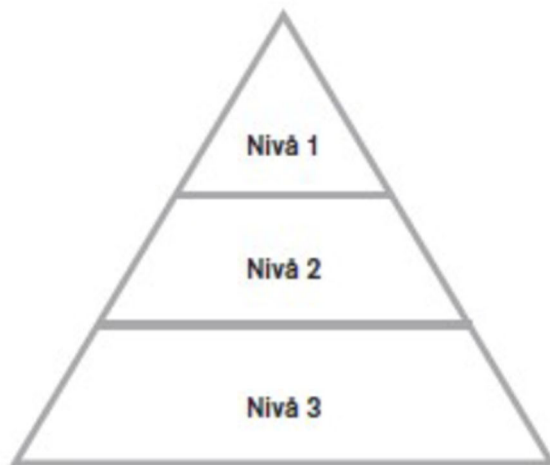
³⁸ Brå, 2009.

³⁹ Brå, 2010.

⁴⁰ Holgersson, 2020b, sidan 35

⁴¹ Brå, 2014b.

⁴² Brå, 2014b, sidan 38-40.

Figur 2. Tänkmodell över hur en kriminell miljö är beskaffad enligt Södertäljemodellen⁴³.

Det framkom att ovanstående mall fick genomgripande konsekvenser för hur insatsen i Malmö organiserades, där man inledde en så kallad *"särskild händelse"* som innebar att en kommanderingschef bestämde vad som var prioriterat. Brå påpekade att en särskild händelse har *"ett symboliskt inslag av spänning och dramatik"* och att fokus för insatsen var att *"snabbt få tillgång till resurser och sätta in synliga åtgärder"*. Det medförde enligt Brå att problemanalysen blev grund⁴⁴. Liknande slutsatser går att dra om andra initierade särskilda händelser för att hantera skjutvapenvåld såsom Rimfrost⁴⁵ och den särskilda händelse mot skjutningar och sprängningar i Stockholm som startades upp i början av år 2023⁴⁶.

För att angripa problemet med skjutningar i Södertälje (*Tore 2*) fick den som utsågs som ansvarig för insatsen två dagar på sig att utarbeta den första insatsplanen. Den fungerade inte. Efter ett dubbelmord genomfördes en omfattande analys av strukturen i Södertälje. Analysen pekade på att strukturen var (är) unik jämfört med andra svenska orter och efter dubbelmordet av två bröder med koppling till ett av ortens fotbollslag fick polisen in en mängd information som var gynnsamt för att kunna komma åt nyckelpersoner högt upp i den kriminella hierarkin⁴⁷.

Bilden av utfallet av insatsen i Södertälje var till stora delar väldigt positiv⁴⁸. Brå konstaterade i utvärderingen av insatsen mot skjutningar i Malmö 2014 med en hänvisning till forskning⁴⁹ att det är vanligt att organisationer lånar idéer som ligger i tiden⁵⁰. Ansvarig för insatsen i Södertälje (*Tore 2*) har vid flera tillfällen poängterat att denna insats inte går att kopiera eftersom Södertälje till väsentliga delar hade (har) sina säregna kännetecken. Trots detta kopierades den och polisen försökte tillämpa samma upplägg i kontexter som detta arbetssätt inte var anpassat för⁵¹.

Det finns paralleller till projektet *Sluta skjut* som nu sprids över landet. Projektet som initierats av Brå och Polismyndigheten avsåg att i Malmö pröva en metod från USA som utvecklats särskilt för att

⁴³ Brå, 2014b, sidan 38.

⁴⁴ Brå 2014b, sidan 46.

⁴⁵ Se Holgersson, 2020b.

⁴⁶ Intervjuer med personal i Stockholm och personer som deltagit i insatsen (>10). Tagit del av handlingar och yttranden i media om insatsen som följer samma mönster som exempelvis den särskilda insatsen Rimfrost (se Holgersson, 2020a). Se även utvärderingen av projektet Fenix år 2016 där ordet problemorienterat polisarbete inte förekom (Brå 2016a).

⁴⁷ se Sundelin i Fokus, 2015.

⁴⁸ se t.ex. Sveriges radio, 2016.

⁴⁹ DiMaggio och Powell, 1983.

⁵⁰ Brå, 2014b.

⁵¹ Inte bara i Malmö utan i andra insatser (bland annat i region Stockholm).

förebygga gängskjutningar. Antal skjutningar minskade i Malmö i samband med projektet, men det gick inte att dra statistiskt säkerställda slutsatser om att projektet var lyckat⁵². Någon analys av vilka förutsättningar de bakomliggande tankarna med projektet hade att få genomslag i den svenska kontexten gjordes inte⁵³.

Modellen (*Pulling levers*⁵⁴) som Sluta skjutprojektet bygger på har utarbetats inom ramen för en problemorienterad filosofi. *Pulling levers*⁵⁵ innebär att bända gängmedlemmarna ur sin våldsbenägenhet genom att till fullo använda de möjligheter till motreaktioner som står till buds i det amerikanska rättssystemet. I stället för en reaktion på våldet som är osäker, långsam och ofta inte särskilt sträng, blir reaktionen säker, snabb och med en allvarlighetsgrad som anpassas efter situationen. Det medför att det på ett trovärdigt sätt i en direkt kommunikation till gängen går att förklara: *"Vi har beredskapen, vi har er under uppsikt, vi avvaktar: vem vill bli nästa?"* och samtidigt erbjuda dem hjälp och alternativ till deras kriminella liv⁵⁶

I en rapport från Brå påstods att *"pulling levers"* är en variant av problemorienterat arbete⁵⁷. Det är inte korrekt. *"Pulling levers"*⁵⁸ har kommit till genom en tillämpning av en problemorienterad filosofi⁵⁹ och är således inte en variant av, utan en effekt av problemorienterat arbete. *Pulling levers* utarbetades för att tillämpas i en helt annan kontext än den svenska. När Brå har beskrivit *"pulling levers"*⁶⁰ är det *"omöjligt att förstå att den viktigaste ingrediensen i strategin utgörs av det trovärdiga hotet om negativa följder som drabbar kollektivt (gänget) även om endast en av dem begått en handling de varnats för att begå."*⁶¹ och att förutsättningar för att skapa ett trovärdigt hot är helt annorlunda i Sverige jämfört med USA där strategin utvecklades⁶².

Att projektet Sluta-skjut har fått ett stort genomslag i Sverige och upprepas på flera olika platser är problematiskt genom att det hämmar polisen att istället tillämpa ett problemorienterat arbetssätt som bygger på en analys av den svenska kontexten och de problem som är förknippade med denna för att komma tillrätta med gängskjutningarna⁶³.

Lokalt arbete mot gängkriminalitet hämmas

Polismyndigheten har försämrat förutsättningar att bedriva ett lokalt arbete mot gängkriminalitet, vilket kommer att beskrivas i detta avsnitt. Det är viktigt att avsnittet inte uppfattas som att polisen uteslutande bör inrikta sig på ett lokalt arbete mot gängkriminalitet. Det finns kriminella strukturer och

⁵² Utvärderingen av projektet som Brå finansierade visade att minskningen av antal skjutningar inte var statistiskt säkerställd (Ivert & Mellgren, 2021). I en analys som DN (Örstadius, Andersson & Westholm, 2022) gjorde senare så fann man dock att minskningen var statistisk säkerställd, men att det fanns anledning att flagga för det var svårt att dra bestämda slutsatser genom att den påverkan som andra aktiviteter kan ha haft var oklar och det faktum att antal skjutningar över tid fluktuerar där minskningen av antal skjutningar var kraftig redan när projektet startades upp.

⁵³ Vare sig i den effektutvärdering som finansierades av Brå (Ivert & Mellgren, 2021) eller den analys av det statistiska utfallet av skjutningar som gjordes av DN (Örstadius, Andersson & Westholm, 2022). I den processutvärdering (Ivert & Mellgren, 2020) som finansierades av Brå drogs slutsatsen att det gick att implementera den amerikanska GVI-strategin i en svensk kontext, men rapporten saknade en analys av skillnader mellan de juridiska kontexterna länderna emellan.

⁵⁴ Braga & Weisburd 2012.

⁵⁵ Uttrycket *"pulling levers"* betyder i direktöversättning *"dra i spakar"*, (dvs aktivera verksamma mekanismer för att uppnå ett syfte).

⁵⁶ Knutsson, 2020b, sidan 53.

⁵⁷ Brå, 2014a.

⁵⁸ Braga och Weisburd, 2012.

⁵⁹ Braga & Weisburd, 2012; Knutsson, 2020b.

⁶⁰ Se t.ex. Brå, 2016b, sidan 105.

⁶¹ se Knutsson, 2020b, sidan 58.

⁶² Knutsson, 2020b.

⁶³ För att få en ytterligare beskrivning på vilket sätt Polismyndighetens problemorienterade polisarbete hämmas från att utvecklas se Knutsson i Holgersson, 2020a.

organisationer som är av sådan art att framgångsfaktorn främst inte utgörs av ett sådant arbete, men det denna rapport pekar på är att sättet att organisera verksamheten har trängt ut verkningfulla arbetssätt och berövat det polisiära arbetet viktig kunskap från frontlinjen.

Det är vanligt att kunskap i organisationer delas upp i tyst ("tacit") och explicitgjord kunskap⁶⁴ där det finns en skillnad mellan uttalad kunskap ("espoused knowledge") och kunskap i användning ("knowledge in use")⁶⁵. Carlström beskriver i sin doktorsavhandling "*På spaning i Stockholm*" hur polisernas kunskap växte fram genom iakttagelser och samtal. Kunskapen var lokal- och tidsbunden⁶⁶. Jag har under drygt trettio år inom polisen kunnat iaktta denna typ av kunskapsspridning och kunskapsutveckling på olika typer av enheter såsom i gatulangnings- och spaningsgrupper, men också bland uniformerad personal på mindre polisstationer – både i storstadsområden (såsom närpolisstationer) och på mindre orter⁶⁷.

Vid skiftbyten och andra former av personliga kontakter utbyttes information om kriminella strukturer där olika pusselbitar sammanfogades. Kunskapsutvecklingen skedde också genom att olika funktioner såsom utredare och uniformerad personal samverkade. Det ledde exempelvis till att utredare fick en ökad kunskap om ett förhållande som de kunde använda sig av i en utredning. Inte sällan kunde dessa samtal resultera i att yttre tjänstgörande poliser ombads att skriva PM (promemorier) som senare ingick i förundersökningarna. De flesta av dessa PM hade sannolikt aldrig upprättats utan denna personliga interaktion mellan olika funktioner. Yttre personal fick också kunskaper från samtal med utredare som de hade nytta av i sin yttre tjänst för att upptäcka, ingripa mot och förebygga brott⁶⁸.

Ovan beskrivna kunskapsutveckling och kunskapsspridning förekommer fortfarande, men ett antal beslut har haft en hämmande effekt, vilket bland annat påverkat möjligheterna att sätta press på kriminella grupperingar, förebygga nyrekrytering och klara upp grova brott som skjutningar. Det handlar dels om att ungdomsgrupper, lokalt förankrade spaningsgrupper, gatulangningsgrupper och andra liknande specialistfunktioner monterades ned⁶⁹. Även om denna typ av specialistfunktioner har börjat dyka upp igen, om än i begränsad utsträckning jämfört med tidigare, innebar förändringen att värdefull kunskap gick förlorad⁷⁰.

En liknande effekt har uppstått med anledning av stängning av polisstationer och tillskapandet av större organisationsenheter. Det har medfört att det inte blivit lika naturligt att utbyta information inom och mellan olika personalkategorier. Förutsättningarna att bygga upp en lokalt användbar kunskap minskar när polispatruller, utredare och andra personalkategorier arbetar inom större geografiska områden jämfört med tidigare. Ett tydligt exempel på detta utgör centraliseringen av polisens ledningscentraler. Mindre och lokalt placerade centraler möjliggjorde en naturlig interaktion mellan personal i yttre tjänst och kommunikationspersonal⁷¹.

⁶⁴ Goldkuhl, Röstlinger & Braf, 2001. Se t.ex. Nonaka & Takeuchi, 1995 och Zack, 1999.

⁶⁵ Se t.ex. Schön 1983; 1987.

⁶⁶ Carlström, 1999.

⁶⁷ Se exempelvis Holgersson 2005; Holgersson & Knutsson, 2011

⁶⁸ Framkommit vid intervjuer och deltagande observation i samband med olika studier, bl.a. Holgersson, 2005; Holgersson och Knutsson, 2011.

⁶⁹ Dels i samband med den stora omorganisationen år 2015 (se t.ex. Edin & Karlsson, 2015), men också tidigare (se t.ex. Holgersson, 2007).

⁷⁰ Framkommit vid intervjuer och deltagande observation i samband med olika studier, t.ex. Holgersson & Westman, 2021.

⁷¹ Holgersson, 2005; 2017.

Bild 1. En operatör från en lokal kommunikationscentral samtalar i fikarum med personal i yttre tjänst⁷².

Detta sätt att organisera verksamheten byggde upp en kunskap som bland annat hade betydelse för att kunna⁷³:

- Förebygga och klara upp brott
- Agera mot lokala problembilder
- Använda resurser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt
- Motivera och skapa engagemang hos personal

Exempelvis kunde en operatör som hade en lokal kunskap utifrån ett signalement förstå vem som kunde misstänkas genom att känna till utseendet på kläderna som personen tidigare burit.

Bild 2. Om en operatör har en god kännedom och brottsaktiva individer kan det räcka med ett signalement för att förstå vem som kan vara inblandad i ett brott⁷⁴.

⁷² Holgersson, 2017, sidan 25.

⁷³ Holgersson, 2017.

⁷⁴ Holgersson, 2017, sidan 38.

Likaså kan exempelvis en operatör med en personkännedom om brottsaktiva individer utifrån en beskrivning av ett fordon dra slutsatsen att en viss individ är inblandad i ett brott eller är på väg att utföra ett brott. Det kan räcka med en trasig lampa, ett klistermärke på ett visst ställe, en skada på fordonet eller att ett fordon låter på ett speciellt sätt för att misstankar ska väckas om vilket fordon det kan rör sig om utan att ha ett registreringsnummer.

Bild 3. Ett fordon med speciella kännetecken som förekommit i ett flertal kriminella aktiviteter⁷⁵.

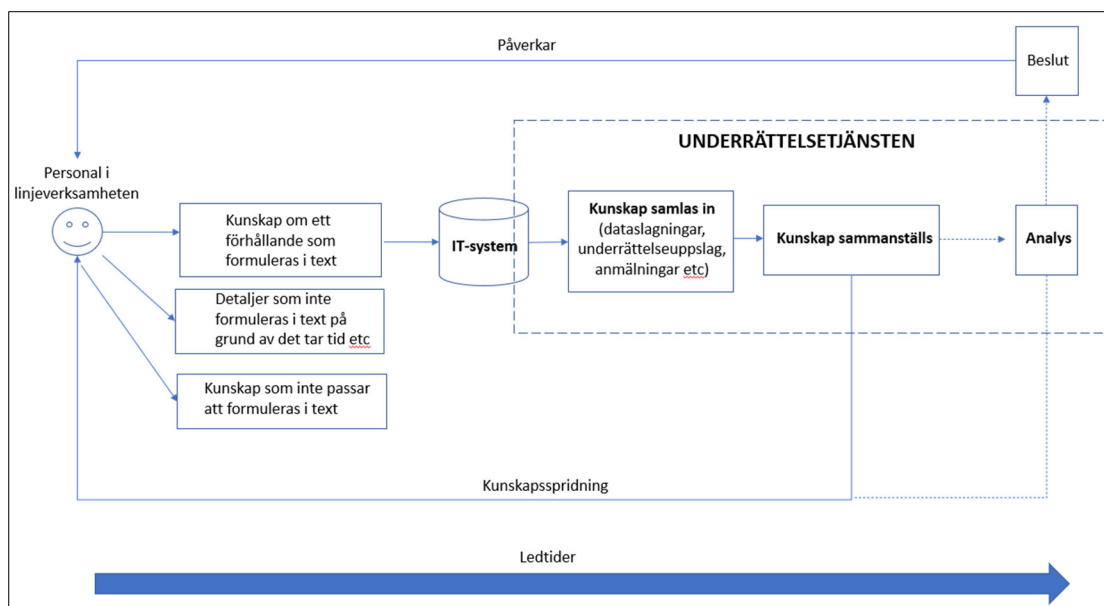
Både i min roll som forskare⁷⁶ och som polis har jag kommit i kontakt med en mängd exempel på hur även grova brott kunnat lösas tack vara en lokal kunskap. Det har bland annat handlat om uppgifter som lätt hade kunnat uppfattas som ovidkommande för någon utan en lokal kunskap.

Istället för en lokalt förankrad polisverksamhet har polisarbetet som rör bland annat gängkriminalitet centraliserats och byråkratiserats exempelvis genom tillskapandet av "Polisens underrättelsemodell" (PUM) och genom att beslutsfattandet till stora delar överfördes till så kallade operativa råd⁷⁷. En förenklad skiss över underrättelseprocessen redovisas i nedanstående figur.

⁷⁵ Holgersson, 2017, sidan 39.

⁷⁶ Se exempelvis Holgersson, 2017.

⁷⁷ Holgersson & Westman, 2021; Holgersson, 2009. Innebar att beslutsfattande överfördes till möten som var inbokade och genomfördes med jämna mellanrum där högre befattningshavare deltog.

Figur 3. En schematisk skiss över nuvarande upplägg på underrättelseverksamheten⁷⁸

Det förväntas på ett helt annat sätt jämfört med tidigare att personal i linjeverksamheten ska rapportera in iakttagelser genom att formulera texter som sedan ligger till grund för underrättelsetjänstens sammanställningar och analyser. Texterna förmedlas genom olika former av IT-system.

I min tidigare forskning har jag visat hur IT-system filtrerar verksamhetskunskap⁷⁹. I ovanstående figur framgår bara till viss del hur kunskap missas i sammanställningar, analyser och beslutsfattande. Av skissen går det också att utläsa att det uppstår ledtider från att personal i linjeverksamheten gör en iakttagelse tills den ligger till grund för en sammanställning, en analys och eventuella beslut. Tillfällen som öppnar sig att kunna göra en framgångsrik insats riskerar att vara överspelade när informationen hanterats genom flera led⁸⁰.

Gängkriminaliteten i många områden består av nätverk där bland annat lojalitet och samarbeten kan skifta snabbt. Det finns därigenom en stor risk att den kunskap som sammanställningar, analyser och åtgärder bygger på snabbt kan bli inaktuell. Information om en gängstruktur i form av en nätverksanalys ger ofta ett vederhäftigt och precist intryck. För drygt tio år sedan framförde en forskare som var anställd av Polismyndigheten att polisen på "[...] *senare tid i allt större omfattning försökt att göra praktiskt nytta av nätverksanalyser*" och att "*Polismyndigheten i Stockholms län har varit ledande i denna nyorientering*"⁸¹. Denna uppfattning om betydelsen av nätverksanalyser och underrättelsetjänstens arbete byggde på slutsatser från ett treårigt EU-projekt, men förslagen hade en svag teoretisk grund och grundades på en bristfällig empiri⁸². Utvecklingen av antal skjutningar och sprängningar i Stockholm har inte varit positiv efter dessa yttranden och rekommendationer.

⁷⁸ I figuren och texten används begreppet underrättelsetjänst även för analysfunktioner. Underrättelsetjänsten registrerar också information i IT-system och erhåller information som inte åskådliggjorts i figur (bland annat i samband med att beslagtagna telefoner töms på information, avlyssning, olika former av pappersdokument eller exempelvis uppgifter från chattar).

⁷⁹ Holgersson, 2001; 2005; 2015.

⁸⁰ Varit en återkommande synpunkt från anställda med lång erfarenhet att arbeta mot grov organiserad brottslighet.

⁸¹ Rostami, 2012.

⁸² Holgersson & Granér, 2013.

Som kontrast till en övertro på nätverksanalyser har internationell forskning visat att samma gäng kan se ut på olika sätt beroende på vilken typ av data som använts vid nätverksanalysen⁸³. Det kan vara enkelt att få ut kvantitativa data som kan användas för att göra en nätverksanalys, men denna typ av information behöver kompletteras med kvalitativa data⁸⁴. Som tidigare påpekats kan sådana data vara svåra att fånga upp i form av texter och inregistrering i IT-system och nuvarande sätt att organisera verksamheten utgör ett hinder genom den brist på flexibilitet som finns inbyggd i processen för nuvarande underrättelseverksamhet.

Upplägget på polisens underrättelseverksamhet passar för att kartlägga kriminella strukturer som är stabila och fungerar på ett sätt som påminner om ett företag. Även organisationer som kan liknas vid någon form av kriminell franchiseverksamhet som kan uppfattas professionell och välorganiserade kan ha aktörer på lokal basis som agerar på ett sätt som gör dem sårbara. I samband med deltagande observation har jag i min forskning kommit i kontakt med exempelvis mc-gäng där agerandet hos organisationens ledarskikt i ett område gjorde att man lätt fick associationer till Jönssonligan⁸⁵. En återkommande insikt vid intervjuer och deltagande observation är vikten av att kunna dra nytta av tillfällen som uppstår⁸⁶. Det finns verksamheter som är svåra att angripa på ett effektivt sätt genom lokalt bedrivet polisarbete, men så länge brott utförs i lokala sammanhang är ändå det lokalt bedrivna arbetet betydelsefullt. Det är därför mycket problematiskt att Polismyndigheten fattat beslut och lagt upp verksamheten på ett sätt som har resulterat i att det lokala arbetet hämmas.

De streckade linjerna mellan sammanställningar och analys i **figur 3** är tänkt att visa att informations spridning till linjepersonal ofta görs genom sammanställningar och inte utifrån analyser. En orsak är att personal inom underrättelsetjänsten inte har tid att göra analyser eftersom nuvarande upplägg på arbetet innebär att mycket tid går åt till att registrera och hantera information⁸⁷. Det kan förklara en utbredd uppfattning bland linjepersonal som har en omfattande kunskap om lokala omständigheter att de inte har så mycket praktisk nytta av den information som underrättelsetjänsten levererar⁸⁸ och att utsagor från underrättelsetjänsten inte stämmer med verkliga förhållanden⁸⁹. Det är inte personalen inom underrättelsetjänsten som ska lastas för detta, utan det har att göra med nuvarande upplägg på polisens underrättelseverksamhet. Förutom att viktig information inte fångas upp och att långa ledtider påverkar kvaliteten på informationen är det lätt att bland annat forskare och underrättelsepersonal inte förmår att se samband eller drar felaktiga slutsatser när de saknar viss typ av kunskap⁹⁰. Polisen har mycket att vinna på att organisera arbetet så att den typ av kunskapsutveckling som beskrevs i början av detta avsnitt ges förutsättningar att åter kunna öka i omfattning.

En grundläggande tanke inom Polismyndigheten är att polisarbetet ska vara "underrättelselett"⁹¹. Underrättelsetjänsten har därför tilldelats en central och styrande roll i polisverksamheten. Från att

⁸³ Berlusconi, 2013.

⁸⁴ Scott, 2013.

⁸⁵ En fiktiv kriminell trio som förekommer i ett antal svenska komedifilmer.

⁸⁶ Se exempelvis Holgersson & Knutsson, 2011.

⁸⁷ Framkommit vid deltagande observation och intervjuer i samband med andra studier (t.ex. Holgersson & Westman, 2021).

⁸⁸ Återkommande synpunkt från linjepersonal vid olika studier (t.ex. Holgersson & Westman, 2021). Kritik riktas även mot personer som betraktas som gängexperter.

⁸⁹ Framkommit vid deltagande observation och intervjuer (se exempelvis Holgersson, 2019). Kunskapen hos personer som benämns som gängexperter (som på olika sätt har kopplingar till polisens underrättelsetjänst) har i dessa sammanhang också ifrågasatts med tanke på vad de sagt i samband med interna presentationer.

⁹⁰ Genom att själv lyssna på föredrag av forskare/expert och underrättelsepersonal när de haft redovisningar vid utbildningstillfällen och särskilda händelser och genom att få sådana redovisningar återberättat för mig. Se även t.ex. Holgersson, 2019; Holgersson, Bünzli & Shamhi, 2023.

⁹¹ Polismyndigheten, 2023.

tidigare ha utgjort en stödfunktion där de som arbetade med dessa frågor ingick i andra enheter har underrättelsetjänsten (likt HR-avdelningen) blivit ett slags "organisation i organisationen". Antalet anställda som arbetar med dessa frågor har ökat explosionsartat⁹². Det hade inte varit något problem om det vore så att polisens utredningsarbete för att utreda grova brott och att förebygga skjutningar och sprängningar hade varit framgångsrikt. Nu är det tvärt om. Tidigare i denna rapport refererades till att Brå betonat vikten av att polisens arbete mot kriminella gäng ska vara problemorienterat. Problemorienterat polisarbete⁹³ är något helt annat⁹⁴ än underrättelsestyrd polisverksamhet⁹⁵. Om Polismyndighetens arbete ska vara problemorienterat behövs en annan grundläggande strategi som på ett bättre sätt uppfyller de behov som finns⁹⁶.

Med tanke på det stora behovet av bland annat personal som bedriver spaning och agerar på lokal nivå finns det anledning att värdera marginalnyttan av de resurser som finns inom underrättelsetjänsten på nationell-, regional- och polisområdesnivå⁹⁷. Om det inte finns tillräckligt med personal i den operativa verksamheten som kan arbeta utifrån framtagna sammanställningar, analyser och planer kan man ifrågasätta nyttan av att avsätta resurser för att ta fram dem. Det kan då vara fördelaktigt att omfördela personal från underrättelsetjänsten till den operativa linjeverksamheten. Om det inte är möjligt med tanke på skilda kompetensprofiler går det att förstärka linjeverksamheten på annat sätt – till exempel genom direkt stöd i förundersökningar, där olika former av analyser av data i specifika ärenden kan vara värdefulla och underlätta arbetet för utredningspersonalen, men också när det exempelvis gäller att återta kriminellas brottsvinster.

De dokumentationstunga rutinerna som för närvarande är centrala i nuvarande upplägg av underrättelsetjänstens verksamhet bör överges. Istället finns det skäl att personal som arbetar inom underrättelsetjänsten genom en interaktion med personal längs ut i linjen⁹⁸ drar nytta av och bidrar till den form av kunskapsutveckling som var mer vanligt förekommande tidigare och som berörs i denna rapport⁹⁹. Det finns kvar erfarenheter inom Polismyndigheten av hur ett sådant arbete kan bedrivas som det gäller att ta tillvara innan denna kunskap försvinner. Ny teknik öppnar dessutom möjligheter att dokumentera underrättelseinformation på annat sätt jämfört med tidigare¹⁰⁰. Många mötesrum har numera videokonferensanläggningar som kan underlätta en interaktion mellan befattningshavare som befinner sig på olika ställen. Det finns således goda möjligheter att få till stånd en förändring, men också hinder genom att det finns starka interna krafter som kan motverka detta¹⁰¹.

⁹² Framgår av organisationsskisser och telefonkataloger (numera digitala) och har också framgått vid intervjuer och deltagande observation.

⁹³ Se exempelvis Knutsson, 2020a.

⁹⁴ se t.ex. Knutsson & Sjøvik, 2005.

⁹⁵ Se Ratcliffe, 2016.

⁹⁶ Med det inte sagt att information från underrättelsetjänsten kan vara betydelsefull (en sådan situation uppstod exempelvis i samband med att polisen hade tillgång till information från krypterade chattar)

⁹⁷ Se t.ex. Holgersson & Knutsson, 2011.

⁹⁸ Konkreta förslag på hur detta kan ske utvecklas inte vidare för att hålla ned omfånget på rapporten.

⁹⁹ Se t.ex. Carlström, 1999.

¹⁰⁰ Steg i den riktningen har tagits genom bland annat införandet av en chatfunktion där det finns möjlighet att sprida information.

¹⁰¹ Se exempelvis hur förslag har motverkats beträffande hur regionledningscentralerna skulle kunna bli mer effektiva genom nyttjande av teknik i kombination med vissa organisatoriska förändringar (Holgersson, 2017).

Referenser

- Berlusconi, G. (2013). Do all the pieces matter? Assessing the reliability of law enforcement data sources for the network analysis of wire taps. *Global Crime*, 14(1), 61-81.
- Braga, A. A. & Weisburd, D. L. (2012). The Effects of "Pulling Levers". Focused Deterrence Strategies on Crime. *Campbell Systematic Reviews* 2012:6.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.4073/csr.2012.6> [Hämtad: 2020-04-02]
- Brå (2005). *Narkotikabrottslighetens organisationsmönster*. Brå-rapport 2005:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2008). *14 projekt mot organiserad brottslighet. En analys av Polisens särskilda satsning*. Brå-rapport 2008:22. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2009). *Polisens satsning mot organiserad brottslighet En utvärdering av 43 projekt* Rapport 2009:19. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2010). *Lokal organiserad brottslighet. En handbok om motåtgärder*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.¹
- Brå (2014a). *Brottsförebyggande polisarbete i "hot spots". Resultat och erfarenheter från två projekt mot personrån och misshandel*. Brå-rapport 2014:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brå (2014b). *Operationerna Alfred och Selma. Myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet i Malmö 2012–2014*. Brå-rapport 2014:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2016a). *Insats Fenix. En utvärdering av polisens särskilda satsning i Järvaområdet*. Brå-rapport 2016:24. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2016b). *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden En kunskapsöversikt* Rapport 2016:20. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Bäckström Lerneby, J. (2020). *Familjen*. Stockholm: Mondial.
- Carlström, A.-K. (1999). *På spaning i Stockholm*. Institutet för folklivsforskning – etnologiska institutionen. Stockholm: Stockholms universitet
- DiMaggio, P. J. och Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisted: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, vol 48, nr 2, s. 147–168.
- Edin, S. & Karlsson, L. (2015). *Narkotikapoliserna finns inte längre*. SvD Debatt 7 augusti 2015.
<https://www.svd.se/a/f2c02174-2a9a-41b5-9060-844817564b47/narkotikapoliserna-finns-inte-langre> [Hämtad: 2023-05-18]
- Gerell, M. & Ellberg, C. (2021). *Riktade insatser mot brott och kriminella nätverk i Malmös bostadsområden*. Malmö: Malmö universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1602612/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2023-05-20]
- Gerell, M. Hallin, P-O, Nilvall, K. & Westerdahl, S. (2020). *Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet*. Mapius 26. Malmö: Malmö universitet.

- Goldkuhl, G. Röstlinger, A. & Braf, E. (2001). *Organisations as practice systems – integrating knowledge, signs, artefacts and action* i Proceedings of Organisations Semiotics, IFIP 8.1 Conference, Montreal, Kanada
- Holgersson, S. (2001), *IT-system och filtrering av verksamhetskunskap – kvalitetsproblem vid analyser och beslutsfattande som bygger på uppgifter hämtade från polisens IT-system*. Linköping: Institutionen för datavetenskap, Linköpings universitet.
- Hanif, A. & Lutteman, M. (2022). *Förortssnuten*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag
- Holgersson, S. (2005). *Yrke: POLIS – Yrkeskunskap, motivation, IT-system och andra förutsättningar för polisarbete*. Linköping: Doktorsavhandling, Institutionen för datavetenskap, Linköpings universitet.
- Holgersson, S. (2007). *Kartläggning av svenska polisens narkotikabekämpning*. Rapport 23. Stockholm: Mobilisering mot narkotika, Socialdepartementet
- Holgersson, S. (2009). *Varför har det varit svårt att implementera PUM?* (PPT-presentation). Rikspolisstyrelsen: Stockholm.
- Holgersson, S. (2015). How the use of ICT can contribute to a misleading picture of conditions – A five-step process. *Interdisciplinary Journal of Information, Knowledge, and Management*, 10, 193-215
- Holgersson, S. (2017). *Polisens ledningscentraler*. CARER. Rapport 20:2017. Linköping: Linköpings universitet.
- Holgersson, S. (2018a). *Justitieministern: "Sätta hårt mot hårt" - En studie av polisens användning av våld och förmåga att hantera konflikter*. CARER. Rapport. Linköping: Linköpings universitet.
- Holgersson, S. (2018b).
- Holgersson, S. (2019). *I demokratins yttersta gränsland - om behovet av dialog och dialogpoliskonceptet*. CARER. Rapport 28:2019. Linköping: Linköpings universitet.
- Holgersson, S. (2020a). (red) *Hur kan polisen tackla gängskjutningarna?* Linköping: Linköpings universitet. <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=8239&pid=diva2%3A1464449>
- Holgersson, S (2020b) *Behovet av att diskutera Brå*. Linköping: Linköpings universitet.
- Holgersson, S. (2022a). *Polisens sätt att hantera passansökningar. - Ännu ett exempel på konsekvenser av polisens strukturella problem*. Linköping: Linköpings universitet
<http://liu.divaportal.org/smash/get/diva2:1653800/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2022-06-18]
- Holgersson, S. (2022b). *Vi behöver mer resurser! - En problematisering av Polismyndighetens mantra. Kriminalteknikerverksamheten, Region Syd*. Linköping: Linköpings universitet.
<http://liu.diva.portal.org/smash/get/diva2:1651964/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2022-06-18]
- Holgersson, S. (2022c). *Tunna blå linjen: Fiktionen och polisens verklighet*. Norrköping: Institutet för polisforskning.
- Holgersson, S. (2023). *Polismyndigheten offer för sina egna beslut - summering utmaningar och möjligheter*, mars 2023. Linköping: Linköpings universitet.

Holgersson, S., Bünzli, L. & Shamhi, H. (2023). *En EXTERN utvärdering av påskupploppen 2022 och dess efterspel*. Norrköping: Institutet för polisforskning.

Holgersson, S. & Granér, R. (2013) *Att bekämpa kriminella gäng - utvärdering av SGI-projektet*. Linnæus University studies in policing 002-2013. Växjö: Linnéuniversitetet.

Holgersson, S. & Knutsson, J. (2011). *Polisens arbete mot narkotika*. Rikspolisstyrelsens utvärderingsfunktion. Rapport 2011:1. Stockholm: Rikspolisstyrelsen

Holgersson, S. & Westman, J. (2021). *Hur skyddar och stärker Polismyndigheten föreställningen om sin effektivitet? – exempel från olika verksamhetsområden*. Linköping: Linköpings universitet.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1620525/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2022-06-18]

Ivert, A.-K. & Mellgren, C. (2021). *Processutvärdering av Sluta skjut*. FoU rapport 2020:3
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1502155/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2021-12-09]

Ivert, A.-K. & Mellgren, C. (2021). *Effektutvärdering av Sluta skjut. En strategi för att minska det grova våldet*. FoU rapport 2021:2. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1536554/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2021-12-09]

Josefsson, J. (2021). *Här matar polisen batongslag mot misstänkt efter biljakt i Rinkeby*. TV4 7 maj 2021. <https://www.tv4.se/artikel/6nimCbW1Nrwdx8dKeHVd92/haer-matar-poliserna-slag-mot-gripen-man-efter-biljakt>

Knutsson, J. (2020a). Problemororienterat polisarbete i Holgersson, S. (red.) *Hur kan polisen tackla gängskjutningarna?* Linköping: Linköpingsuniversitet

Knutsson, J. (2020b). Kan strategin med fokuserad avskräckning mot gängskjutningar överföras till Sverige? i Holgersson, S. (red.) *Hur kan polisen tackla gängskjutningarna?* Linköping: Linköpingsuniversitet

Knutsson & Holgersson, 2023, 114 14.

Knutsson, J. & Søvik, K. – E. (2005). Problemororienterat polisarbete i teori och praktik, Rapport från Vestfoldpolisen. Polishögskolan: Stockholm.

Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company. How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.

Polismyndigheten (2005). *Det mobila insatskonceptet*. Stockholm: Polishögskolan.

Polismyndigheten (2019). *Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm*. Underrättelseenheten, Region Stockholm. Stockholm: Polismyndigheten.
<file:///C:/Users/steho22/Downloads/Kriminella%20n%C3%A4tverk%20inom%20den%20organiserade%20brottsligheten%20i%20polisregion%20St...-1.pdf>

Polismyndigheten (2022). *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet*. PM 2022:12. Stockholm: Polismyndigheten.
<file:///C:/Users/steho22/Downloads/Polismyndighetens%20strategiska%20verksamhetsplan%202020-2024.pdf> [Hämtad: 2023-05-23]

Polismyndigheten (2023). Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024. Reviderad 2023. Stockholm: Polismyndigheten.

Ratcliffe, J. (2016). *Intelligence-Led Policing* (2nd ed.). Taylor and Francis.

Rostami, A. (2012). *Nätverken och brotten*. Framtider. Tidskrift för institutet för framtidsstudier. 3/2012. https://www.iffs.se/media/1858/Framtider3_2012_lagupplöst.pdf

Rostami, A., Leinfelt, F. / Holgersson, S. (2012). An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson And Klein Typology to a Swedish Gang Dataset. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 9, 94-116.

Rostami, A., Mondani, H., Carlsson, C., Edling, C. & Sarnecki, J. (2018). Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige. Stockholm: Institutet för framtidsstudier.

Salihi, D. (2021). *Tills alla dör*. Stockholm: Mondial.

Schön, D (1983). *The Reflective Practitioner, How Professionals think in action*, Basic books inc, England

Schön, D (1987). *Education the reflective practitioner*, San Francisco

Sheley, J.F. & Nock, S.L. (1979). "Determinants of Police Job Satisfaction"
Sociological Inquiry 49

Scott, J. (2013). *Social network analysis*. London: SAGE publications inc.

Scott, M.S. och Clarke, R.V. (red) (2020) *Problem-Oriented Policing. Successful Case Studies*, Crime Science Series, Abingdon: Routledge

Sidebottom, A., Bullock, K., Ashby, M., Kirby, S., Armitage, R., Laycock, G. och Tilley, N. (2020) *Successful police problem-solving: a practice guide*. London: Jill Dando Institute of Security and Crime Science, University College London.

Sundelin, A. (2015) Operation Tore. Fokus 15 maj 2015. <https://www.fokus.se/2015/05/operation-tore/> [Hämtad: 2020-08-17]

Sundqvist, J., Eriksson, M. Ghazinour, M. & Hansson, J. (2021). *Initiativ Mareld: en studie om polisanställdas hälsa, arbetsmiljö och trygghetsskapande arbete i särskilt utsatta områden i polisregion Stockholm*. Umeå: Umeå universitet <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1563627/FULLTEXT02.pdf> [Hämtad: 2023-05-20]

Sveriges radio (2016). Krafttag mot brott i Södertälje. Sveriges radio 29 augusti 2016. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=6505258> [Hämtad: 2020-08-20]

Zack, M. H. (1999). Managing codified knowledge. *Sloan management review*, 40(4), 45-58.

Örstadius, K., Andersson, J. & Westholm, M. (2022). *Fakta i frågan: Har gängen slutat skjuta i Malmö?* DN 25 april 2022. <https://www.dn.se/sverige/fakta-i-fragan-har-gangen-slutat-skjuta-i-malmo/>